

Zpřístupněné

JESKYNĚ 2012

ROČENKA SPRÁVY JESKYNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Foto na přední straně obálky:

Jedna z největších prostor Zbrašovských aragonitových jeskyní – Gallašův dóm.

Foto: Petr Zajiček

Foto na zadní straně obálky:

Výzdoba v Ledové chodbě jeskyně Piková dáma v březnu 2012 připomínala nádhernou uměleckou skulpturu.

Foto: Petr Zajiček

Zpřístupněné

JESKYNĚ 2012

ROČENKA SPRÁVY JESKYNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

ÚVOD

Pár slov úvodem (<i>Hromas</i>)	6
Základní údaje o organizaci SJ ČR (<i>Šimečková</i>)	8
Základní údaje o jeskyních a podzemních objektech SJ ČR (<i>Ouhrabka</i>)	10

SPRÁVY JESKYNÍ V ROCE 2012 – běžný provoz

Bozkovské dolomitové jeskyně (<i>Milka</i>)	12
Chýnovská jeskyně (<i>Drbal</i>)	13
Javoříčské jeskyně (<i>Výbiral</i>)	15
Jeskyně Na Pomezí (<i>Kubalák</i>)	16
Jeskyně Na Špičáku (<i>Vozábalová</i>)	17
Jeskyně Na Turoldu (<i>Kolařík</i>)	19
Konepruské jeskyně (<i>Komaško</i>)	20
Mladečské jeskyně (<i>Coufalová</i>)	22
Zbrašovské aragonitové jeskyně (<i>Šimečková</i>)	23
Jeskyně Moravského krasu	
Jeskyně Balcarka (<i>Hebelková</i>)	24
Jeskyně Výpustek (<i>Dvořáček</i>)	25
Kateřinská jeskyně (<i>Plišek</i>)	27
Punkevní jeskyně (<i>Pavelka</i>)	28
Sloupsko-šošůvské jeskyně (<i>Hasoňová</i>)	29

KAŽDÝ JEN TU SVOU MÁ ZA JEDINOU aneb specifické činnosti nebo akce

65 let od objevu Bozkovských dolomitových jeskyní (<i>Milka</i>)	31
Rekonstrukce provozní budovy a opěrných zdí u vstupu do Chýnovské jeskyně (<i>Drbal</i>)	33
Objev nad Kostelíkem v Javoříčských jeskyních (<i>Výbiral</i>)	35
První rok ve funkci vedoucího Jeskyní Na Pomezí (<i>Kubalák</i>)	36
Zajištění svahu za provozní budovou Jeskyně Na Špičáku (<i>Vozábalová</i>)	37
Návrat koncertů do Hlavního domu Kateřinské jeskyně (<i>Plišek</i>)	38
Slavnostní otevření nové provozní budovy Mladečských jeskyní (<i>Coufalová</i>)	39
Koncert souboru Hradišťan v jeskyni Výpustek (<i>Dvořáček</i>)	40
Zážitková trasa „Po stopách Nagela“ – novinka roku 2012 (<i>Zukal</i>)	41
Výstava „Švihák lázeňský“ ve Zbrašovských aragonitových jeskyních (<i>Šimečková</i>)	42
Jeskyně Na Turoldu z pohledu průvodce aneb co návštěvníkovo oko nevidí (<i>Rakušan</i>)	43
Skoky a pády do Macochy (<i>Flek</i>)	45

ODDĚLENÍ PÉČE O JESKYNĚ V ROCE 2012

Několik poznámek k vývoji a tvorbě současné měřické dokumentace SJ ČR (<i>Ouhrabka</i>)	47
Kontroly státní báňské správy (<i>Šimečková, Flek</i>)	48
Programové financování opatření plánů péče realizovaných SJ ČR (<i>Ouhrabka</i>)	49
Monitoring mikroklimatu v jeskyních SJ ČR (<i>Zajíček</i>)	50
Radiační ochrana (<i>Zajíček</i>)	51
Fotodokumentace ve zpřístupněných jeskyních a dalších lokalitách (<i>Zajíček</i>)	52
Centrální evidenční databáze – Speleodata (<i>Troubil, Mlejnek</i>)	53
Digi-speleoarchiv (<i>Flek</i>)	54
Co se dalo v roce 2012 v průhonické studovně (<i>Mrázková</i>)	56
Knihovna a informační systém SJ ČR (<i>Goždálová</i>)	58

ODBORNÉ PRŮZKUMY A VÝZKUMY

Speleologické průzkumy v roce 2012

Pískovcové jeskyně v údolí Labe nad Dvorem Králové n. L. (<i>Ouhrabka, Mlejnek, Rejl</i>)	59
Jeskyně ve fylitech železnobrodského krystalinika (<i>Ouhrabka, Mlejnek</i>)	61
Nová nekrasová jeskyně v Železných horách (<i>Mlejnek, Rejl, Ouhrabka</i>)	63

BIOSPELEOLOGIE 2012

Registr kořenových útvarů České republiky (<i>Mlejnek, Rejl</i>)	65
Obrazová galerie z deponitáře brouků (<i>Mlejnek, Zajiček</i>)	66
Zajímavý svět stonožkvců (Myriapoda) (<i>Mlejnek, Tajovský</i>)	67
Monitoring mikroskopických hub v jeskyních SJ ČR v roce 2012 (<i>Nováková</i>)	69

OSTATNÍ VÝZKUMY 2012

Osudy chýnovských krápníků (<i>Krejča</i>)	71

EDICE A PROPAGACE

Ediční a propagační činnost SJ ČR za první pololetí 2012 (<i>Mlýnková</i>)	74
Ediční a propagační činnost SJ ČR ve druhém pololetí 2012 (<i>Hladký</i>)	76
Tisková konference „Zpřístupněné jeskyně – novinky návštěvnické sezóny 2012“ v Praze (<i>Bilková, Mlýnková</i>)	78
Acta speleologica, svazek 2 – nejobsáhlejší dílo o Kůlně (<i>Zajiček</i>)	79
Acta speleologica, svazek 3 „Stanovení závislosti jeskynního mikroklimatu na vnějších klimatických podmínkách ve zpřístupněných jeskyních ČR“ (<i>Drbal</i>)	80
1. ročník mezinárodního hudebního festivalu „Cave Beat 2012“ (<i>Vilímek</i>)	81
Za neandertálci do Sloupsko-šošůvských jeskyní (<i>Čápková</i>)	84
Časopis Ochrana přírody (<i>Drbal</i>)	85
Účast na domácích a zahraničních veletrzích cestovního ruchu v roce 2012 (<i>Hebelková</i>)	86
Seriál „Tajemství českých jeskyní“ na internetových stránkách National Geographic Česko (<i>Zajiček</i>)	88
Ocenění Sloupsko-šošůvských jeskyní (<i>Hasoňová</i>)	89

EKONOMICKÉ ZAJIŠTĚNÍ A HOSPODAŘENÍ ORGANIZACE

Majetek organizace (<i>Mazalová</i>)	98
Rozpočet příjmů a výdajů organizace – závazné ukazatele (<i>Mazalová</i>)	98
Podíl státního rozpočtu na financování činností (<i>Mazalová</i>)	99
Návštěvnost jeskyní SJ ČR v letech 2006–2012 (<i>Bilková</i>)	100
Investiční akce (<i>Příbyl</i>)	104
Jiná činnost (<i>Příbyl</i>)	108

VZDĚLÁVÁNÍ

Studijní cesta SJ ČR do oblasti Švábské Alby v Německu (<i>Komašková</i>)	110
Studijní cesta Správy Bozkovských dolomitových jeskyní (<i>Šimek</i>)	114
Ministudijní cesta Správy Zbrašovských aragonitových jeskyní (<i>Lukavská</i>)	115
Studijní cesta v rámci programu „Příroda nezná hranic“ (<i>Černý</i>)	117
Seminář „Pískovcový fenomén Českého ráje II a III“ (<i>Ouhrabka</i>)	119
Přednášková činnost pro veřejnost (<i>Šimečková</i>)	120
Školení, zkoušky a vzdělávání pracovníků SJ ČR (<i>Flek, Šimečková</i>)	121

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Konference „Chráněná krasová území – monitoring a management“ v Bulharsku (<i>Ouhrabka</i>)	122
Rozvojová pomoc Gruzii (<i>Drbal</i>)	124
Cango Caves – nejznámější zpřístupněné jeskyně jižní Afriky (<i>Hromas</i>)	126

SPOLEČENSKÉ ZPRÁVY

Z činnosti odborové organizace za rok 2012 (<i>Jarůšek</i>)	129
Životní jubilea, odchod do důchodu, svatby (<i>Šimečková</i>)	131
Miminka (<i>Šimečková</i>)	132
Zemřel Charlie Mais (<i>Hromas</i>)	133
Odešel Karel Coufal (<i>Drbal</i>)	134
Setkání jeskyňářů – seniorů 2012 (<i>Flek</i>)	135

ZAJÍMAVOSTI ROKU 2012

Nové rekordy Hranické propasti v roce 2012 (<i>Šimečková</i>)	136
Získání mapových, tiskových a rukopisných materiálů z Moravského krasu z pozůstalosti Ing. Jalového (<i>Zajiček</i>)	138
Obrázek pro průvodkyni Veroniku (<i>Vozábalová</i>)	139

FOTO ROKU 2012

Fotografie roku 2012 (<i>Foitová</i>)	140

HISTORIE

Oprava k článku z minulé Ročenky (<i>Slezák</i>)	141
Krápníkový útvar Svícen ve Sloupsko-šošůvských jeskyních, jeho geneze a historie (<i>Slezák</i>)	141
Pan prezident Tomáš Garrigue Masaryk v Moravském krasu (<i>Flek</i>)	144
Salmova stezka – počátek historie (<i>Štelcl</i>)	146
Díky Vladimíre aneb další díl vzpomínek na K. T. Divíška (<i>Slezák</i>)	147
Z krasové korespondence – Absolon o Ondrouškovi (<i>Štelcl</i>)	149

POHLEDY ZVENČÍ

Jaskyniarske leto 2012 (<i>Holúbek</i>)	150

JAK TO VIDĚLA MÉDIA

Nejzajímavější citace z návštěvní knihy na www.caves.cz (<i>Mrázková</i>)	152

ROK 2012 V OBRAZECH

S úsměvem jde všechno líp (<i>Šimečková</i>)	154

POD POKLIČKOU

Slané záviny Helenky Včelařové ze Zbrašova	156

POHÁDKA NA KONEC

O jeskyních na Štramberku – pohádky školáků	157

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	160

Pár slov úvodem

Komu se podaří tak jako Petrovi Zajíčkovi, aby fotografie z jeho objektivu, zvětšená do gigantických rozměrů, shlížela se stěny vysoké budovy Ministerstva životního prostředí na Prahu a provokovala i fanoušky na nedalekém stadionu slavné Slávie? Vysoko nad hlavami davu na eskalátorech nákupního centra Eden slaňovala figurína bozkovského jeskyňáře, panely s fotografiemi zpřístupněných jeskyní byly přílohou strážníků obědvajících zde mezi laminátovými stalagmity z pohádky natáčené v Koněpruských jeskyních. Ministerstvo tak odstartovalo velkolepou propagační kampaň „Dny jeskyní v Praze“.

Již poněkud seriózněji byly koncipovány tematické výstavy na zámcích v Pacově a Ctěnicích. Pacovská výstava překročila hranice naší vlasti a představila slavné jeskyně Slovenského a maďarského krasu, zapsané na seznamu Světového dědictví UNESCO, a účastníci její vernisáže je mohli dokonce shlédnout i v 3D projekci. Ještě šířeji byla koncipována expozice „Světové dědictví v hlubinách země a zpřístupněné jeskyně České republiky“ v komnatách a sklepeních zámku Ctěnice. Přiblížila význam našich jeskyní, nezbytnost jejich zachování a ochrany. Na programu „Dnů jeskyní v Praze“ nechyběly přednášky, tiskové konference i řada vystoupení pracovníků správ jeskyní v rozhlasu a televizi.

*Velkoformátová propagační fotografie na budově Ministerstva životního prostředí v Praze v dubnu 2012.
Foto: Josef Bílek*

Těžko odhadnout, do jaké míry se tato kampaň odrazila v návštěvnosti našich jeskyní. Jisté však je, že význam jeskyní a jejich podzemního světa a naléhavá potřeba jejich zachování i přísné ochrany pronikly více do povědomí veřejnosti. A to bylo jejím hlavním posláním.

Tyto nápadné akce však ani zdaleka nemohly zastoupit každodenní poctivou práci jednotlivých správ a provozů jeskyní. V roce 2012 jsme provedli jeskyněmi celkem 673 553 návštěvníků (přesně o 4 000 méně než v předchozím roce). Mnozí z nich nepřišli jen na klasickou prohlídku, ale také na stále častější mimořádné akce – oživené prohlídky, divadelní představení, koncerty. Z těch větších dlužno uvést vedle tradičních „Čarovných tónů Macochy“ také nově koncipovaný putovní multizánrový festival „Cave beat 2012“ a připomenout, že hluboko pod zem si našly cestu i takové hvězdy jako Iva Bittová, Jaroslav Svěčený či soubor Hradišťan.

A co dál nového? K tradičním prohlídkovým trasám přibýly nové okruhy ve Sloupsko-šošůvských jeskyních: historická s kostýmovaným programem a zážitková, vedoucí hluboko do spodních pater jeskyní. Z povrchových areálů byla dokončena rekonstrukce a dostavba správní budovy Chýnovské jeskyně a celou návštěvní sezónu 2012 slavnostně zahájilo otevření nově zrekonstruovaného provozního areálu Mladečských jeskyní. Dál pokračovala spolupráce s autory studie Domu přírody Českého krasu u Koněpruských jeskyní a od Státního fondu životního prostředí jsme se radostně dočkali schválení projektu „Doplnění návštěvnické infrastruktury jeskyní Moravského krasu“. Netrpělivě dál čekáme na schválení výstavby nových areálů Punkevních a Javoříčských jeskyní. Opakovala se také zatím neúspěšná jednání o záchraně a zpřístupnění pozoruhodného starého důlního díla Orty u Českých Budějovic.

Karsologické vědě přispěla Správa jeskyní křtem druhého svazku edice Acta speleologica, v němž doc. Karel Valoch se svými spolupracovníky shrnul a aktualizoval výsledky monumentálního archeologického výzkumu jeskyně Kůlny. Za připomínku stojí také aktivní účast na mezinárodní konferenci o monitoringu a správě chráněných krasových území ProKARSTerra v Bulharsku. A ještě dál za hranice jsme pronikli nově zahájenou spoluprací a aktivní pomocí Chráněné jeskynní oblasti Imereti v Gruzii v rámci programů České rozvojové agentury.

Výčetem výsledků práce nevelkého týmu pracovníků Správy jeskyní bych mohl ještě dlouze pokračovat, ale pak by následující stránky byly zbytečné. A tak si raději přečtete, co sami o své práci, jejích výsledcích a aktuálních problémech, napsali. Děkuji jim nejen za to.

*RNDr. Jaroslav Hromas
ředitel Správy jeskyní
České republiky*

Jaroslav Hromas s vítězkou dětské výtvarné soutěže Aminou Muštakovou z Kazachstánu na konferenci v bulharském Šumenu v září 2012.

Foto: Vratislav Ouhrabka

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Konference „Chráněná krasová území – monitoring a management“ v Bulharsku

Vratislav Ouhrabka

V druhé polovině září se čtyři zástupci SJ ČR (Hromas, Šimečková, Flek a Ouhrabka) zúčastnili mezinárodní konference „Chráněná krasová území – monitoring a management“ pořádané Národním institutem geofyziky, geodezie a geografie Bulharské akademie věd v Šumenu (Bulharsko). Akce se konala v rámci programu mezinárodního vědecko-výzkumného projektu ProKARSTerra.

Hlavním cílem konference a vlastně i celého zmíněného projektu bylo a je rozšíření mezinárodní spolupráce a prohloubení partnerství v oblasti ochrany, managementu a využívání krasových oblastí a jeskyní. Důraz je kladen na zachování optimálního vývoje krasových ekosystémů a jejich využívání pro osvětu a vzdělávání obyvatelstva.

Na konferenci se podíleli zástupci vědeckých a odborných organizací z Bulharska, Chorvatska, Albánie, České republiky (AOPK ČR a SJ ČR), Polska, Jihoafrické republiky, Japonska a Kazachstánu. Prezentace odborných referátů a posterů probíhaly v prostorách hotelu Šumen i přímo v terénu na jednotlivých krasových lokalitách v blízkém i vzdálenějším okolí. Součástí programu bylo vyhlášení výsledků mezinárodní soutěže dětských výtvarných prací na téma „Ochrana krasu“ vystavených v průběhu konference v Regionálním muzeu Šumen.

Naši zástupci na konferenci prezentovali zkušenosti z činnosti SJ ČR v oblasti managementu, ochrany a péče o zpřístupněné jeskyně. Představeny byly způsoby vedení dokumentace, speciální postupy výzkumu a sanace organického znečištění výzdoby ve Zbrašovských aragonitových jeskyních, možnosti využití

Zajímavá archeologická lokalita Jajlata na černo-mořském pobřeží s prehistorickými hrobkami.
Foto: Barbora Šimečková

Solný důl v rumunské Turdě je upraven pro vstup veřejnosti vskutku velkolepě.
Foto: Barbora Šimečková

rekonstrukce turistického zpřístupnění k revitalizaci jeskynního prostředí, poznatky z úkolu VaV MŽP ČR při výzkumu jeskynního mikroklimatu a jeho závislosti na vnějších klimatických podmínkách, využití měřických metod při dokumentaci suťových jeskyní či tradice prezentací výtvarného umění ve Zbrašovských aragonitových jeskyních. Úspěch měla improvizovaná výstava publikací, CD a DVD z produkce SJ ČR i prezentace historických pohlednic z archivu SJ ČR.

Jak z předchozích řádků vyplývá, na bulharskou konferenci bylo nutné dopravit kromě čtyř lidí i spoustu propagačních a odborných materiálů. To jsme řešili vypravením plně naložené (možná spíše přeložené) služební octavie po ose Průhonice-Blansko-Budapešť-Bukurešť-Ruse-Šumen. Možnost vlastní dopravy měla i přes trochu nepohodlí na cestě své výhody. V konci pobytu jsme už úspěšně zvládali přemluvit navigaci GPS ve městě k jízdě po silnicích a ne po schodištích, nebo jsme pochytili takové manévry, jakým byla například tzv. Šumenská otočka s bravurním otočením vozidla v protisměrném pruhu před přijíždějícími auty ...

Vlastního dopravního prostředku jsme si začali ještě více vážit po návratu z konferenčních exkurzí (Šumensko plato – jeskyně Biserna, archeologické lokality v okolí i vzdálenější přímořský kras v oblasti mysu Kaliakra) absolvovaných ve zdejších mikrobusech šoférováném místním řidičem, který viděl nájezdy na kruhový objezd a dálniční ukazatele asi poprvé v životě. Nazpět do Šumenu trefil jen díky tomu, že Bára na předním sedadle nevydržela netečně sledovat zoufalou situaci a ve jménu záchrany nevinné posádky se nekompromisně vložila do navigace ...

Povinnou zastávku na dlouhé zpáteční cestě jsme využili k návštěvě zpřístupněného solného dolu v rumunské Turdě. Důl upravený z prostředků EU na vzdělávací, kulturní, sportovní a zdravotně-relaxační podzemní areál je příkladem, jaké možnosti využití mohou skýtat některé podzemní objekty.

Na dně kaolínového lomu u vesnice Kaolinovo leží pohřbený paleokras. Foto: Barbora Šimečková